

ЗМІСТ

Укорінення по-бразильськи (<i>Марина Гримич</i>).....	7
1. КОРДОНИ ЄВРОПИ.....	9
2. ПРАЦЯ ТА АВАНТЮРИЗМ.....	23
Примітка до розділу 2	
<i>Стійкість хижачького способу землекористування</i>	59
3. СІЛЬСЬКИЙ СПАДОК.....	67
4. СІЯЛЬНИК І КАМЕНЯР.....	97
Примітки до розділу 4	
1. <i>Інтелектуальне життя в іспанській Америці</i>	
<i>й у Бразилії</i>	133
2. <i>Лінгва-жерал в Сан-Паулу</i>	138
3. <i>Відраза до економічних чеснот</i>	153
4. <i>Природа й мистецтво</i>	159
5. СЕРДЕЧНА ЛЮДИНА.....	161
6. НОВІ ЧАСИ.....	179
7. НАША РЕВОЛЮЦІЯ.....	199
Посилання.....	225
Іменний покажчик.....	235

УКОРІНЕННЯ ПО-БРАЗИЛЬСЬКИ

Люблю історію Бразилії. Якась вона не така, як історія Лрешти країн. Ясно, що це простір Нового Світу і він зовсім не схожий на європейський. Однак навіть на тлі історичних доль інших країн обох Америк історія Бразилії все одно видається особливою. Ні, я не хочу її ідеалізувати, однак у ній є щось інтригуюче-авантюрне й разом із тим дуже толерантно-гуманне, у ній міститься якийсь специфічний секрет успішності, результатом якого є вихід нинішньої Бразилії на передові позиції світової економіки.

Я з дитинства мріяла займатися Бразилією, і врешті-решт так і сталося: спершу розробляла для студентів історичних факультетів навчальний курс з історії та етнографії Південної Америки, потім здійснила дві історико-антропологічні експедиції до Бразилії, після того були довгі роки тривалої обробки зібраних матеріалів, які втілились у трьох книжках.

Потрапивши вперше до Бразилії (а це, як відомо, величезна за просторами країна з двохсотмільйонним населенням, з різноманітним природним і культурним розмаїттям), я побачила щось таке, що абсолютно не гармоніювало з тим авантюрним образом Бразилії, який я собі намалювала в уяві. Ну, якщо бути справедливим, то це й не дивно. Адже я потрапила в ту частину країни, історія якої практично починається лише з XIX століття, коли було скасовано рабство й у Бразилію ринули з Європи потоки іммігрантів, які створили дещо нову модель економіки, ніж та, що існувала в колоніальній Бразилії.

Хоча подорожувала я різними бразильськими регіонами, дослідження проводила на півдні Бразилії, у штатах Парана

і Санта-Катаріна, якими португальці за доби ранньої колонізації цікавилися значно менше, аніж атлантичним узбережжям, місцинами, де росло знамените дерево пау-бразіл, де можна було вирощувати цукрову тростину, каву або видобувати коштовне каміння. До XIX століття в Парані й Санта-Катаріні росли дикі непролазні ліси, щоправда, не такі, як в Амазонії, а густі субтропіки, окрасою яких була бразильська сосна *араукарія*, або *пінейрос* (на українсько-бразильській говірці *піньор*), – височезне дерево з парасольковою кроною.

За одне лише століття колишні європейські іммігранти зробили з цієї лісної місцини світову житницю, й українці доклалися до цього чи не найбільше. Оцей набутий образ Бразилії як сільськогосподарських територій, як угідь на крутих пагорбах, засаджених тютюном, квасолею, кукурудзою, пшеницею, цитрусовими, маракуйєю, як привітних ландшафтів із парасольками піньорів і заростями герба-мате, як місце, наповнене звучанням музичних мотивів гаушо (бразильських ковбоїв), – оце все витиснуло з моєї пам'яті той старий авантюрний образ Бразилії зі старою колоніальною романтикою, де живуть цукрові барони зі своїми сім'ями та чорношкірими рабами, відчайдухи-бандейранти, кавові фазендейро, езуїти, що перекладають індіанцям на мову тупі-гуарані Біблію.

Але «Коріння Бразилії» знову повернуло мене до цих смачних бразильських образів.

Книжка Сержіу Буарке ді Оланди – це не просто історія Бразилії, це ключ до розуміння специфіки Нового Світу загалом і Бразилії зокрема, вдумливе й не позбавлене самоіронії спостереження за творенням демографічного, расового та культурного розмаїття бразильців, їхньої специфічної ментальності й колоритної естетики. Ця книжка «пахне» і «смакує» Бразилією, а українських істориків учить, як треба писати історію.

Марина Гримич, д-р іст. наук